

RIMSKI UGOVORI 1957-2017.

WE IDENTITY MEMORY
60 YEARS OF THE TREATIES OF ROME

Izvestilac Evropskog parlamenta za
Srbiju specijalno za Danas povodom
60 godina Rimskih ugovora

Dejvid Mekalister: Rimski ugovori – trijumf realističnog pristupa **IZGRADNJI EU**

Naslovna strana
italijanskog dnevnika Il Tempo
od 26. marta 1957. s izveštajem o potpisivanju
ugovora o osnivanju Evropske ekonomske zajednice

U specijalnom dodatku
o godišnjici potpisivanja
Rimskih ugovora govore i pišu

*ministarka Jadranka Joksimović,
ambasadori Nemačke, Italije,
Belgije, Francuske i Holandije,
eksperti i analitičari*

Da nema Unije trebalo bi je odmah

IZMISLITI

Aksel DITMAN

Rimski ugovori su 25. marta 1957. godine u Rimu potpisale Belgija, Nemačka, Francuska, Italija, Luksemburg i Holandija. Potpisnice su time osnovali Evropsku ekonomsku zajednicu (EEZ) i Evropsku zajednicu za atomsku energiju (EURATOM). Kasnije su sa novim članicama dogovorile slobodan protok roba, usluga, ljudi i kapitala, zajedničku trgovinsku politiku kao i osnivanje evropskih institucija, jednom rečju – sve ono što danas smatramo da se podrazumeva.

Hajde da se upustimo u misaoni eksperiment i da zamislimo da Rimski ugovori nisu potpisani. Dakle, ne bi bilo ni Evropske unije. Kako bi Evropa danas izgledala? Daču nekoliko praktičnih primera: Ne bi bilo evra. Na celom kontinentu bi se građani mučili da menjaju različite valute, došlo bi do valutnih turbulencija. Građani ne bi mogli tako lako da žive i rade u drugim zemljama, već bi prvo morali da završe komplikovane administrativne postupke. Ljudi ne bi mogli ni slobodno da putuju, već bi morali na svakom graničnom prelazu da pokažu svoj pasoš. I ne bi postojalo zajedničko

tržište – roba bi samim tim bila skuplja za potrošače, a zemlje ne bi mogle da sklope znatno povoljnije međunarodne trgovinske aranžmane koje im omogućava najveće unutrašnje tržište od 500 miliona građana.

Međutim, Evropska unija je više od zajedničkog tržišta: ona je zajednica mira. Delimo iste vrednosti kao što su vladavina prava, demokratija, sloboda izražavanja mišljenja i ljudska prava. To su vrednosti za koje se zalažemo širom sveta.

Danas, 60 godina nakon potpisivanja Rimskih ugovora, svi smo svesni da mirna i prosperitetna Evropska unija različitih naroda nije savršena. I ona preživljava krize. Ekonomska i finansijska kriza zadala je duboke rane koje još nisu zacelile. Talas stotina hiljada izbeglica i migranata koji se sliva u Evropu razotkrio je da se ne radi samo o različitim stavovima. Mnogi građani su zabrinuti zbog sve veće globalizacije i pitaju se da li će odluke na evropskom nivou sačuvati njihovu ekonomsku sigurnost. Čak su i mir i bezbednost u Evropi dovedeni u pitanje, kad samo pomislimo na konflikt u istočnoj

Ukrajini i stravične terorističke napade. Odluka Britanaca za izlazak iz Evropske unije je svugde u Evropi izazvala žaljenje. To jeste duboki rez.

No, šta je rešenje? Ispoštovati zaostavštinu iz Rima, čineći Evropsku uniju boljom i snažnijom. Duboko sam uveren – da nema Evropske unije – mi bismo je morali momentalno izmisliti! Velike izazove našeg doba – opstanak u globalizovanom svetu, politiku zaštite klime i energetske politiku, pitanja međunarodne ekonomije i trgovine – možemo samo zajedno da rešimo. U današnjem svetu nijedna članica Evropske unije, ni najveća, ne bi bila toliko uspešna koliko to može biti Evropska unija kao jaka i solidarna zajednica. Nesporno je da Evropska unija mora da se reformiše, kako bi imala još bolju unutrašnju i spoljnu bezbednost, uspešniju migracionu politiku i još efikasniju ekonomsku politiku, i da pri tom još više vodi računa o potrebama svojih građana.

Budućih 27 članica Unije tu diskutuju već vodi, i to i danas u Rimu. Uveren sam da će Evropska unija izići iz te diskusije još snažnija i jača. Uz to želimo da Srbija bude deo te zajednice. Ubeden sam da je to dobitak i za Srbiju, i za region, i za Evropsku uniju i za Nemačku i da ćemo zajedno biti još uspešniji! Put neće uvek biti lak, ali vredni njime nastaviti, onako kako se već danas isplati za građane Evropske unije što su deo te Unije.

U tom duhu želim Evropskoj uniji sve najbolje uz Srbiju kao partner i buduću članicu!

Autor je ambasador SR Nemačke u Beogradu

Budućih 27 članica Unije tu diskutuju već vodi, i to i danas u Rimu. Uveren sam da će Evropska unija izići iz te diskusije još snažnija i jača. Uz to želimo da Srbija bude deo te zajednice. Ubeden sam da je to dobitak i za Srbiju, i za region, i za Evropsku uniju i za Nemačku i da ćemo zajedno biti još uspešniji! Put neće uvek biti lak, ali vredni njime nastaviti, onako kako se već danas isplati za građane Evropske unije.

Aksel Ditman

Autorka je ministarka za evropske integracije u Vladi Srbije

Foto: Miroslav Džigjović

Jadranka Joksimović za Danas

DEMOKRATIJE MEĐUSOBNO NE RATUJU

Nastanak evropskih zajednica zaključivanjem ugovora iz Pariza (1951) i Rima (1957) učvrstio je mir na tlu svojih članica u kontinuitetu – najduži do sada u Evropi, a od Vestfalskog mira do danas. Time je stvoren mir bez presedana među svim državama koje su spremne da udružuju resurse zarad opšteg dobra svojih građana. Načela pod kojima je kasnije utemeljena EU kao politička i vrednosna zajednica,

pokazale su da „demokratije međusobno ne ratuju“.

To je rezultat za koji se vredi boriti i koji bi trebalo sačuvati. A on je takav da je EU danas najveće tržište, ali i deo sveta u kome se najkvalitetnije i najbolje živi. Sve su to motivi koji danas presudno utiču na politiku čiji sam deo i koju predvodi premijer Aleksandar Vučić. Kada predložimo i promovišemo regionalnu saradnju

insistiramo na zajedničkim projektima i pomeranju granica ekonomske saradnje u pravcu u kojem se svojevremeno kretala Evropska ekonomska zajednica – Rim 1957. godine. Kada govorimo o potrebi da sačuvamo stabilnost, na umu imamo predušlove za prosperitet svih građana koji žive u našem regionu. Istorijski jubileji, poput ovoga, tu su da nas podsete koliko su se stvari promenile na bolje, ali i da nas oduče od grešaka koje su kreirale nestabilnosti i krize u Evropi.

Izvestilac Evropskog parlamenta za Srbiju specijalno za Danas povodom 60 godina Rimskih ugovora

Dejvid Mekalister: Rimski ugovori – trijumf realističnog pristupa **IZGRADNJI EU**

Dvadesetpetog marta 1957. na istorijskom brdu Kapitol u Rimu potpisana su dva ugovora koja su dala život Evropskoj ekonomskoj zajednici i Evropskoj zajednici za atomsku energiju (Euratom): Rimski ugovori. Potpisnici ovog istorijskog sporazuma bili su Kristian Pino, u ime Francuske, Žozef Luns iz Holandije, Pol Anri Spak iz Belgije, Žozef Bek iz Luksemburga, Antonio Senji iz Italije i Konrad Adenauer iz Nemačke. Ugovor o osnivanju Evropske ekonomske zajednice afirmisao je u svojoj preambuli da su države potpisnice „rešene da postavte temelje nikad čvršće unije među narodima Evrope“. Na ovaj način države članice naročito su afirmisale politički cilj napredne političke integracije.

Rimski ugovori pokazali su rešenost za posleratnu rekonstrukciju i ekonomski oporavak Evrope, kao i za odbacivanje kontraproduktivnih i antagonističkih trgovinskih politika koje su prethodile Drugom svetskom ratu. U stvari, posve nova institucija bila je carinska unija.

političkim ovlašćenjima. Bio je pokrenut proces u kojem je napredna ekonomska integracija popločavala put dugoročnom cilju, političkoj uniji.

Današnja Evropska unija je najveća ekonomija na svetu. Za mnoge države, EU je na prvom mestu, bilo kao izvor za ulazne investicije, ili kao destinacija za izlazne investicije. EU neretko zauzima ključnu poziciju u mnogim međunarodnim rangiranjima, poput vladavine prava i lakoće poslovanja. Ipak, Rimski ugovori sežu dalje od ekonomske politike. Oni jasno prepoznaju stratešku vrednost slobodne trgovine u obezbeđivanju mira i prosperiteta. Danas mi govorimo o „evropskom miru“ („Pax Europaea“), osvrćući se na razdoblje relativnog mira, koji je iskusila Evropa nakon Drugog svetskog rata. Ovaj dugi period mira unutar zone integracije je bez presedana u istoriji moderne Evrope.

Otkako su Rimski ugovori potpisani 1957, još 22 države pridružile su se

miru, bezbednosti i prosperitetu našeg kontinenta. Kredibilna politika proširenja deo je rešenja neke od problema sa kojima se naš kontinent suočava, a nije – kao što bi pojedini tvrdili – deo problema.

Dvadesetpetog marta šefovi država i vlada 27 država članica otpuovace u Rim i stajace rame uz rame u miru, solidarnosti i prijateljstvu da obeleže šezdesetogodišnjicu Rimskih ugovora. Biće to prilika da zajedno proslave evropsku istoriju i razmotre 60 godina integracije.

Sastanak u Rimu neće naprosto biti rođendansko slavlje. Nije tajna da istorijski trenutak u kojem se nalazimo zahteva dublje i čvršće razmišljanje o izazovima za Uniju u kratkom i srednjem roku. Nakon objavljivanja rezultata britanskog referenduma, šefovi država i vlada 27 država članica sastali su se u Bratislavi 16. septembra prošle godine da započnu političko razmatranje budućnosti EU.

Proces promišljanja koji je počeo u Bratislavi biće finalizovan u sobotu u Rimu. Šefovi vlada država članica usvojiće političku deklaraciju kojom će se potvrditi validnost evropskog projekta integracije i uspostaviti zajednička vizija za godine koje dolaze. Ova deklaracija odnosiće se na unutrašnjju i spoljnu bezbednost, sa naročitim osvrtom na migraciju, rast, zapošljavanje i društveni razvoj.

U Rimu ćemo okrenuti stranicu i započeti novo poglavlje u našoj istoriji. U međuvremenu, ne bi trebalo da zaboravimo pozitivan uticaj koji EU ima na naše živote neprestano naglašavajući teškoće. Globalizovani svet je istorijska posledica slobode: ekonomske slobode, slobode izražavanja, slobode kretanja. Izolovanost nije odgovor, kao ni strah. Sada je vreme za nadu, za rad u svetlu ove nade, za verovanje u naš neizmerni potencijal, sa odlučnošću i odgovornošću. Ne postoji projekat koji više pogoduje ovoj nadi od Evropske unije.

Otkako su Rimski ugovori potpisani 1957, još 22 države pridružile su se Evropskoj uniji: Sa sastanka lidera šest zemalja 25. marta 1957. u Rimu kada je osnovana Evropska ekonomska zajednica, današnja Evropska unija

Sledstveno, novostupostavljena Evropska ekonomska zajednica kolokvijalno je bila poznata kao „zajedničko tržište“. Rimski ugovori označavaju trijumf veoma realističnog i postepenog pristupa izgradnji naše Evropske unije. Oličjenje ovog metoda predstavljao je Žan Mone. Tom novom strategijom težilo se usvajanju procesa integracije kojima bi se postepeno objedinili raznoliki ekonomski sektori i uspostavile nadnacionalne institucije sa sve većim

Evropskoj uniji, uključujući istorijsko proširenje iz 2004, koje je označilo ponovno ujedinjenje Evrope nakon decenija podele. Stoga, proširenje je uvek bilo ključna politika EU. Evropska unija – države članice, kao i institucije u Briselu i Strazburu – posvećena je proširenju naše evropske porodice na države Zapadnog Balkana. U vreme kada se suočavamo sa velikim izazovima i značajnom globalnom nesigurnošću, politika proširenja nastavlja da doprinosi

U Bratislavskoj deklaraciji lideri su postavili opšte principe za delovanje:

- usredsređivanje na očekivanja građana i bolje služenje njihovim potrebama,
- unapređenje komunikacije i saradnje među državama članicama i
- ispunjenje obećanja i pretvaranje EU 27 u uspešnu priču.

Sastanak u Rimu neće naprosto biti rođendansko slavlje. Nije tajna da istorijski trenutak u kojem se nalazimo zahteva dublje i čvršće razmišljanje o izazovima za Uniju u kratkom i srednjem roku. Nakon objavljivanja rezultata britanskog referenduma, šefovi država i vlada 27 država članica sastali su se u Bratislavi 16. septembra prošle godine da započnu političko razmatranje budućnosti EU. U Rimu ćemo okrenuti stranicu i započeti novo poglavlje u našoj istoriji

Foto: Dagan/Anonim / FotNet

Duzepe Manco: Najambiciozniji politički projekat koji je svet video

Pripadam prvoj generaciji u istoriji koja nije osetila ratove na teritorijama koje danas čine Evropsku uniju. Za razliku od mojih predaka i mojih roditelja, nikad se nisam direktno suočio sa ratnim razaranja i patnjama siromaštva i nedostatka slobode koje rat donosi. Ja, moji vršnjaci, moja deca i njihovi prijatelji rođeni i odrasli u različitim zemljama, već decenijama putujemo, studiramo i radimo zajedno bez granica.

Sve to je bilo moguće jer je 25. marta pre 60 godina u Rimu rođen najambiciozniji politički projekat koji je svet ikada video: ujedinjeni su narodi i nacije koji su deceniji pre toga međusobno ratovali; stvoren je zajednički evropski prostor koji sve većom integracijom garantuje mir, slobodu, demokratiju i osnovna prava.

Rođen sam deset godina nakon Rimskih ugovora i moja generacija, kao i generacija mojih sinova, ovaj zajednički prostor slobode i mogućnosti doživljava kao prirodnu pojavu. Zato je danas Italija u Rimu

okupila one koji od tog izuzetnog projekta imaju korist: šest zemalja – Italija, Francuska, Nemačka, Belgija, Luksemburg i Holandija – koje su snažno to želele i realizovale pre 60 godina kao i one zemlje koji su vremenom tom projektu pristupile u potrazi za slobodom, prosperitetom i novim mogućnostima. Setiti se danas razloga koji su nas pre 60 godina naveli da se ujedini i rezultata postignutih tokom svih ovih godina, koji našim građanima svakodnevno donose dobrobit, služi da razmišljamo o budućnosti Evropske unije i da ponovo pokrenemo projekat evropskih integracija upravo u jednom od najtežih trenutaka naše istorije, koji nas stavlja pred teške izazove kao što su posledice ekonomske krize, potreba za većom bezbednošću i koordinisan odgovor na migrantske tokove.

To su izazovi sa kojima nijedna od naših zemalja ne može sama da se suoči, a još manje podizanjem novih zidova. Još jednom nam je potreban zajednički evropski projekat, projekat koji je u stanju – sa mehanizmima,

zajedničkom politikom i novim operativnim instrumentima – da efikasnije odgovori na potrebe naših građana koje se tiču bezbednosti, radnih mesta i nade. Italija je važan deo ovog projekta za Uniju koja ne želi da gleda samo sebe iznutra već se obraća i zemljama Balkana bez kojih taj isti evropski projekat nikada neće biti dovršen. Razvoj, mladi, investicije, ulaganja u konekcije i infrastrukture, vladavina i bezbednost su prioriteti koji se ne tiču samo Evropske unije već i Srbije i ostalih zemalja u regionu. Italija među prvima promovise ove prioritete kako unutar Evropske unije tako i u regionu i 12. jula ove godine organizovaće u Trstu samit o zapadnom Balkanu. Kao danas u Rimu tako ćemo u julu u Trstu imati važnu priliku da načinimo korake unapred ka projektima i konkretnim inicijativama koji utiču na veći razvoj, na više stabilnosti i više sigurnosti u Italiji, Srbiji i Evropi.

Autor je ambasador Italije u Beogradu

Rođen sam deset godina nakon Rimskih ugovora i moja generacija, kao i generacija mojih sinova, ovaj zajednički prostor slobode i mogućnosti doživljava kao prirodnu pojavu. Danas je Italija u Rimu okupila zemlje koje su pristupile tom projektu u potrazi za slobodom, prosperitetom i novim mogućnostima

Svi putevi vode u Rim

Šezdesetu godišnjicu potpisivanja Rimskih ugovora Evropska unija obeležava tražeći novi narativ, suočena sa svojim prvim „smanjenjem“. Boreći se sa rastom desničarskog populizma u 2017. godini, „EU27“ izlazi na birališta u četiri od šest zemalja osnivača, a vrlo moguće i u petoj, Italiji. Iako izbori rezultata koji su već održani u Holandiji daju razloga za optimizam, utakmica između evropskog projekta i anti-evropskog desničarskog populizma daleko je od gotove.

Lideri Evropske unije i država članica ponovo se sastaju u Rimu, 25. marta 2017. povodom godišnjice potpisivanja Ugovora, ali za razliku od prethodnih proslava ovaj je prethodilo objavljivanje „Bele knjige“ od strane Evropske komisije. Pomenuti dokument predstavlja pet različitih scenarija za budućnost Evropske unije od kojih je, čini se, najviše polemike izazvala „Evropa u više brzina“. Ideja o „Evropi u više brzina“ odavno je prisutna u javnom diskursu, ali ovo je prvi put da je institucionalno istaknuta kao potencijalno rešenje.

Paralelno sa pomenutim, Evropski savet je, u septembru 2016, tokom predsedavanja Slovačke, doneo „Deklaraciju i Plan iz Bratislave“ koji daju smernice za politike u oblasti migracije, unutrašnje i spoljne bezbednosti, ekonomskog razvoja i zapošljavanja mladih. Ovaj proces refleksije o budućnosti Evrope, iniciran rezultatima referenduma u Velikoj Britaniji kada je odlučeno da će ova zemlja izići iz Evropske unije, takođe iščekuje svoj nastavak u sklopu svečanosti povodom obeležavanja godišnjice Rimskih ugovora.

Pre nego što je postignut konsenzus o Rimskim ugovorima, Konrad Adenauer otišao je u Francusku radi kompromisa koji je bio ključan za postizanje saglasnosti oko teksta Ugovora i stub ujedinjenja Evrope. Ovog meseca,

francuski predsednik Francois Oland okupio je u Versaju, simbolično, lidere Nemačke, Italije i Španije (ili, kako je on to nazvao „četiri najveće ekonomije“) kako bi iznaili zajednički stav o scenariju kome Unija treba da se prikloni. Merkelova je istakla da se čini da je „Evropa u više brzina“ najrealnije rešenje i da lideri EU država članica moraju naći snage da nastave da grade zajedno, inače će „građevina mira“ biti ugrožena. Oland i Deltioni su bili saglasni sa ovom idejom, kao i Rahoj koji je, istini za volju, bio veći evrooptimista od svojih kolega, ističući da mu je istovetna dublja integracija (četvrti scenario Bele knjige) i dalje najdraža. Međutim, 27 nacionalnih glasova naspram inicijalnih šest predstavljaju pluralitet koji otežava postizanje konsenzusa.

Medu protivnicima ovog scenarija je i Višegrad grupa zemalja jer veruju da će ih ovakav ishodišni mnogih prednosti i koristi, i rezultirati u još većem jazu među zemljama članicama. No, kao što je i Konrad Adenauer primetio prilikom potpisivanja Rimskog ugovora: „Ukoliko neka država ne misli da je u stanju da u potpunosti pristupi zajednici, predvideći smo i blisku saradnju druge vrste, posebno u okviru slobodne trgovinske zone.“ Tada „jedinstveno tržište“ nije postojalo, stoga ostaje da se vidi koji će modus vivendi biti osmišljen za njega: da li će biti rezervisano samo za države članice, da li će Britanija ostati deo njega. Slika će biti jasnija kada se donese odluka koji scenario će biti smernica za budućnost

Evropskog projekta. Za sada se čini da će to biti ili scenario tri – „Evropa u više brzina“, ili četiri (saraduje se u manje oblasti, ali efikasnije). Istorija evropskih integracija predstavljena je kroz konstantan napor da se prevaziđu krize sa kojima su države članice suočene do sada gotovo uvek dubljom integracijom. Međutim, ova kriza je egzistencijalna, kao što je i predsednik Evropske komisije Juncker istakao u septembarskom „Stanju Unije“. Franko-germanska saradnja bila je ključna za stvaranje evropskog projekta, i ostala je takva i za njegov opstanak i eventualni nov zamajac integraciji, u više ili u jednoj brzini. Nakon prethodne „annus horribilis“ čini se da je Evropi potreban novi „atom“ oko kojeg će se iznova ujediniti.

Prilikom pedesete godišnjice od potpisivanja ugovora donesena je Berlinska deklaracija, samo tri godine nakon „velikog proširenja“ i u godini kada su se Bugarska i Rumunija priključile, uoči donošenja Lisabonskog ugovora (2007), a pre svetske ekonomske krize. I socio-ekonomski i politički pejzaž danas izgledaju daleko pesimističnije. Međutim, upravo to i čini ovaj politički momentum potencijalno značajnijim nego što je to bio slučaj pre deset godina, kada je obeležena polovina veka Evropskog projekta.

Autorka je saradnica u Infotimu Vilfrid Martens centra u Briselu

Marina BULATOVIĆ

Foto: David Pils

Reč kancelara SR Nemačke 25. marta 1957. prilikom potpisivanja Rimskih ugovora kojima je stvorena EEZ

ADENAUER: U pravu su bili optimisti

Gospodo! Naša današnja sednica posvećena je potpisivanju dva ugovora, čiji značaj umnogome prevazilazi značaj običnih ugovora.

Želeo bih, najpre, da se zahvalim. Zahvaljujem se vladi Italije, gradu Rimu i njegovim građanima na srdačnom gostoprimstvu. Evropa nije mogla da pronade značajniji okvir za ovu konferenciju od ovog veličanstvenog grada. Ako sada želimo da stvorimo osnovne zajedničke budućnosti Evrope, onda nam veliko zajedničko nasleđe, o kojem Rim neprekidno svedoči, istovremeno predstavlja opomenu i nadu. Zahvaljujem se, takođe, svima koji su učestvovali u stvaranju ova dva ugovora: delegacijama šest država i, posebno, vodama delegacija, stručnjacima, koji su u Briselu i u svakoj državi članici zajedno radili na izradi ugovora, generalnom sekretaru konferencije i njegovim saradnicima. Svi oni uložili su ogromnu snagu, tokom više meseci, kako bi veliki zadati cilj bio ostvaren.

Zahvaljujem se, pre svega, čoveku koji je ove ugovore stavio na potpisivanje – gospodinu predsedniku Pol-Anri Spaku. Bez njegove neumorne stvaralačke snage, bez njegovog ushićenja tokom rada, bez njegove sposobnosti da odvoji suštinsko od beznačajnog, bez njegovog dara da u pravom trenutku pronade pravu reč, ovaj posao ne bi bio uspešan. Vladina konferencija u Briselu čitavog svog trajanja nosila je pečat njegove dinamične ličnosti. Njemu je bio predodređen uspeh koji je zaslužio. Za to mu evropski državici i čitava Evropa duguju zahvalnost. Ako mi dozvolite, upotrebio bih časn, jednostavnu formulu kojom je stari Rim ukazivao najveće poštovanje svojim konzulima: Državnik Pol-Anri Spak zaslužan je za Evropu.

Sada su Ugovori pred nama. Potrebno je još da ih potvrde naši parlamenti, ali nadamo se da će oni dati svoju saglasnost.

Ovo potpisivanje predstavlja istorijski trenutak. Svakako se nećemo unapred kititi lovorikama, jer je veoma mnogo zadataka pred nama. No, ipak želim da izrazim radost zbog toga što nam je dato da učinimo taj veliki korak u pravcu ujedinjenja Evrope, koji predstavlja potpisivanje dva ugovora, jer tu radost dele svi naši narodi koji su u ovom trenutku uz nas.

Ne tako davno, ujedinjenje, koje ćemo sada potvrditi ovim ugovorima, mnogima nije delovalo verovatno. Nakon velikog početka, koji je zauvek povezan sa imenima predsednika Šumana i De Gasperija, izgledalo je kao da je volja za ujedinjenje Evrope oslabila. Još na Briselskim pregovorima bile su prisutne mnogobrojne sumnje. Međutim, u pravu su bili optimisti, a ne pesimisti.

U nastojanju da se ostvari cilj, na koji je već ukazao Ugovor o zajednici za ugali i čelik, sada stvaramo Evropsku ekonomsku zajednicu i Evropsku zajednicu za atomsku energiju za naših šest država. Na taj način, doći će do istinskog evropskog ujedinjenja na

ovih obimnih propisa, oko kojih je trebalo da se dogovori šest država, svuda naiše na jednoglasan aplauz - to se podrazumeva. No, ne smemo zbog mnoštva pojedinosti da zanemarimo istinsku veličinu postignutog napretka: samo sve čvršće jedinstvo naših šest država obezbediće svima nama slobodan razvoj i socijalni napredak.

Naravno da za to nije dovoljno imati samo ugovore. Oni moraju zaživeti i tome pristupamo snažno i s poverenjem. Pritom, svesni smo ozbiljnosti naše situacije, na osnovu koje smo došli do evropskog ujedinjenja. Svesni smo, takođe, da naši planovi nisu sebični već da imaju u vidu dobrobit čitavog sveta.

Evropska unija ima samo mirnodopske ciljeve

Konrad Adenauer

svim značajnim poljima socijalnog i ekonomskog života, i na polju budućnosti ljudskog razvoja, na polju atomske energije. Ovo ujedinjenje prevazilazi običnu saradnju i nosi sa sobom garanciju trajanja.

Ugovori su sveobuhvatni i isprepletani zbog bogatstva modernog privrednog i tehničkog života. Nisu sve pojedinosti

Sve evropske države mogu da nam se pridruže. Ukoliko neka država ne misli da je u stanju da u potpunosti pristupi zajednici, predvideći smo i blisku saradnju druge vrste

Evropska zajednica ima samo mirnodopske ciljeve. Ona nije okrenuta ni protiv koga. Ona je spremna za saradnju sa svakom državom. Sve evropske države mogu da nam se pridruže. Ukoliko neka država ne misli da je u stanju da u potpunosti pristupi zajednici, predvideći smo i blisku saradnju druge vrste, posebno u okviru slobodne trgovinske zone. Sa svim državama sveta želimo u zajednici da negujemo i unapređujemo slobodnu razmenu roba, koja je u skladu sa tradicijom naših država. Naš cilj je mirni napredak u sadejstvu sa svima.

U uverenju da ćemo taj cilj ostvariti, za nas Nemce leži i povod za jednu posebnu nadu. Kada dode dan poput današnjeg, osetimo bol zbog toga što smo još uvek sprečeni da u ujedinjenoj Evropi učestvujemo kao ujedinjena Nemačka. No, mi ne prestajemo da se nadamo. I 17 miliona ljudi, koji su na silu odvojeni od

Leo D'aes, ambasador Belgije, za Danas

EU JE REMEK-DELO Izuzetan doprinos Pol-Anrija Spaka

Potpisivanje Rimskih ugovora, pre 60 godina, uz osnivanje Beneluksa, 1944, i NATO 1949. godine, daleko je najvažniji međunarodni događaj za Belgiju od završetka Drugog svetskog rata. Kod sva tri ugovora, Pol-Anri Spak odigrao je glavnu ulogu. Predsedavajući komitetima za kreiranje ugovora, Pol-Anri Spak dao je izuzetan doprinos jednom istinski istorijskom sporazumu, kojim je grandiozna politička vizija i konstruktivna solidarnost predočena u sporazum što je uobličio glavni deo Evrope u potonjim decenijama. Ovaj dobrovoljni preobražaj regionalne politike, osmišljen u cilju obezbeđivanja prosperiteta, društvenog napretka i trajnog poštovanja za osnovne vrednosti naše civilizacije, koji su duž celog puta aktivno podržavali hrabri i vizionarski političari, jeste glavni mirovni projekat našeg doba. Ne možemo, naprosto, prenebregnuti njegov značaj, za prošle i buduće generacije, jer, uprkos nekim nedostacima, Evropska unija je remek-delo, u stalnom napretku, sa istorijskim dostignućima, na koja svi možemo da budemo neizmerno ponosni.

Grandiozna politička vizija Pol-Anri Spak

Ne tako davno, ujedinjenje, koje ćemo sada potvrditi ovim ugovorima, mnogima nije delovalo verovatno. Nakon velikog početka, koji je zauvek povezan sa imenima predsednika Šumana i De Gasperija, izgledalo je kao da je volja za ujedinjenje Evrope oslabila. Još na Briselskim pregovorima bile su prisutne mnogobrojne sumnje. Međutim, u pravu su bili optimisti, a ne pesimisti

Evropska zajednica ima samo mirnodopske ciljeve. Ona nije okrenuta ni protiv koga. Ona je spremna za saradnju sa svakom državom. Sve evropske države mogu da nam se pridruže. Ukoliko neka država ne misli da je u stanju da u potpunosti pristupi zajednici, predvideći smo i blisku saradnju druge vrste, posebno u okviru slobodne trgovinske zone. Sa svim državama sveta želimo u zajednici da negujemo i unapređujemo slobodnu razmenu roba, koja je u skladu sa tradicijom naših država. Naš cilj je mirni napredak u sadejstvu sa svima.

Stoga je ovde, kao i svuda, evropsko ujedinjenje u skladu i u vezi sa sveobuhvatnim ciljevima mirnog i dobrog razvoja. Svojim ujedinjenjem Evropa postaje dobra ne samo za sebe i svoje države već i za čitav svet.

U tom smislu potpisujemo ugovore. U tom smislu radimo na njihovoj primeni.

Izvor: Konrad Adenauer. Pedeset godina Rimskih Ugovora. „Evropa se mora stvoriti“ – Konrad Adenauer o ujedinjenju Evrope (Sveske iz Rendorfa 12), Bad Honef 2007, str. 51-53.

Prevod i priprema teksta: KAS Beograd

Kristin Moro: Oživeti duh Rimskih ugovora

Rimski ugovor je prvi „opšti“ ugovor evropske izgradnje, posle specijalizovanih ugovora kojim su osnovane Evropska zajednica za uglji i čelik 1951. i Evropska zajednica za atomsku energiju Euratom, potpisan istog dana kada i Rimski ugovor, 25. marta 1957, Rimski ugovor je uspostavio „Evropsku ekonomsku zajednicu“ i time postavio osnove zajedničkog tržišta i zajedničkih

politika, npr. zajednička poljoprivredna ili socijalna politika. Ugovorom su organizovane evropske institucije, Komisija i Savet i dat nacrt za Parlament. Tokom 60 godina Evropa se mnogo promenila; različite „zajednice“ su se spojile u jedinstvenu Evropsku uniju; nadležnosti su proširene i obuhvatile su i političke i bezbednosne aspekte; osnažen je parlament čiji se članovi biraju na opštim direktnim

izborima; stvorena je zajednička moneta koja je postala referenca u svetu; broj zemalja članica je sa šest zemalja koje su je osnovale prešao na 28, a nekoliko zemalja su kandidati za pridruživanje, među kojima je i Srbija.

Udružujući naša tržišta, naše politike, pomažući siromašnjima da uhvate korak sa ostalima, snažniji u međunarodnim pregovorima, pružajući ruku zemljama koje izlaze iz perioda diktatura i omogućavajući da se prevaziđe podeljenost Evrope, Evropska unija je osnažila mir i demokratiju na kontinentu i doprinela prosperitetu i dobrobiti svakog građanina.

I dok svet prolazi kroz period izuzetno brojnih i kompleksnih promena, naša Unija je daleko od toga da bude prevaziđena, ona predstavlja snagu. Računamo na naše lidere da se ponovo povežu sa duhom Rimskog ugovora, tj. da danas, pred izazovima budućnosti, pokažu onu odvažnost koju

su njihovi prethodnici 1957. pokazali razbijajući predrasude kako bi okrenuli novu stranicu istorije našeg kontinenta.

Autorka je ambasadorica Francuske u Beogradu

“**Računamo na naše lidere da se ponovo povežu sa duhom Rimskog ugovora, tj. da danas, pred izazovima budućnosti, pokažu onu odvažnost koju su njihovi prethodnici 1957. pokazali razbijajući predrasude kako bi okrenuli novu stranicu istorije našeg kontinenta**”

SPECIJALNO ZA DANAS

Stefan Albani, poslanik Bundestaga i predsednik društva prijateljstva Nemačke i zemalja Jugoistočne Evrope

RIMSKI UGOVORI SU DO DANAS OSTALI OSNOVA EVROPSKE UNIJE

Po vašem mišljenju, šta je budućnost Evropske unije? Da li je to, recimo, vraćanje principa Rimskih ugovora, ili su Rimski ugovori samo stepenica u istoriji EU?

– Rimski ugovori su do danas ostali osnova Evropske unije. Bazirani na iskustvima rastrgnute i ratne Evrope 20. veka, nošeni željom miroljubivih suseda, od razumevanja i konstruktivnog saživota formirali su bazu za uspešnu priču Evropske unije. Duga mirovna faza, ekonomski uspesi, socijalna sigurnost u mnogim delovima Evrope jesu vidljivi rezultati ovih Ugovora. Oni su temelj i time, istovremeno i odstupnica za dalji razvoj. Evropa je u Rimskim ugovorima projekat budućnosti, mira, slobode i blagostanja. Na sastanku u Bratislavi, septembra prošle godine, postignut je konsenzus unutar Evropske unije: Projekat mira i blagostanja biće dalje razvijan, u dogovoru sa građanima i građanima! Siguran sam da će na kraju ovog procesa Evropa biti još jača i ujedinenija.

Neki posmatrači u prethodnim godinama spominjali su različite scenarije za Evropsku uniju, kao što su „EU u više brzina“ ili „asimetrična EU“. Šta je vaše gledište?

– Razvoji u Evropi i Evropskoj uniji odvijali su se, već od samih početaka, različitim brzinama. Cilj EU jeste da građanima

obebedi životne uslove za sticanje blagostanja, sigurnosti i slobode. Na tome radimo svi, zajedno. Pojedinačni koraci i mogućnosti implementiranja zavise od samih država članica. Pravila važe za sve, postizanje zadatih ciljeva odigrava se u različitim brzinama. Šefovi država i predsednici vlada su naglasili da niko ne sme da bude ostavljen na tom putu: vrata su uvek otvorena za one koji se kasnije priključe reformama. Za mene je to suštinsko pravilo Evrope različitih brzina.

Koje je vaše mišljenje o odnosu Berlinskog procesa i pristupanja Evropskoj uniji? Može li Berlinski proces ubrzati proces pristupanja Uniji zemalja Jugoistočne Evrope?

– Berlinski proces jeste važan korak u odnosima na Balkanu i u Evropskoj uniji. Berlinski proces je, sa pregovorima u Berlinu, Parizu, i sada u italijanskom Trstu, pokazao dovoljno istinske želje svih učesnika da se zemlje regiona Evrope okupe i kroz razgovore uspešno stignu do ciljeva. „Regionalna omladinska kancelarija za saradnju Zapadnog Balkana“ (RYCO) i „Fond Zapadni Balkan“ služe kao dobri primeri. Tamo gde ljudi međusobno razgovaraju i nauče da se međusobno poštuju i cene, tamo se razvijaju zajedničke ideje koje se i sprovedu. Berlinski proces je aktivna evropska politika, i radujem se što su učesnici aktivni i zainteresovani za agilni i ciljani dijalog. ■

Berlinski proces je aktivna evropska politika
Stefan Albani (levo) i Dušan Crnogorčević, ambasador Srbije u Nemačkoj

“**Pravila važe za sve, postizanje zadatih ciljeva odigrava se u različitim brzinama. Šefovi država i predsednici vlada su naglasili da niko ne sme da bude ostavljen na tom putu: vrata su uvek otvorena za one koji se kasnije priključe reformama. Za mene je to suštinsko pravilo Evrope različitih brzina**”

Evropa U VIŠE BRZINA?

Aleksandar SIMURDIĆ

Vesna Marković za Danas

NAJVAŽNIJE je ono što nas spaja

Evropska unija se po prvi put od svog osnivanja suočava sa najtežim izazovima do sada: Bregzit, migrantska kriza, borba protiv terorizma. Pitanje koje se postavlja: U kakvom će obliku opstati nakon Bregzita? Pominje se „Evropa u više brzina“. Jedan deo članica nije deo šengena, a jedan deo monetarne unije. Da li će EU primeniti „Evropu varijabilne geometrije“, plan iz 1994. Šjoblea i Lamersa (različiti delovi EU da se integrišu na različite načine)? O tome se dosta govori u poslednje vreme i to ne smo u medijima, već i u Briselu. Očigledno je da će se Evropska unija transformisati. Verovatno ćemo u narednom periodu čuti još predloga, posebno nakon 29. marta kada Velika Britanija ozvaniči Bregzit pokretanjem člana 50.

“**Srbiji je mesto u Evropskoj uniji. Mi pripadamo porodici evropskih naroda, ne samo geografski, već i kulturno. Sigurna sam da neće nestati preko noći sve ono što se gradilo više od pola veka**”

Izbori u Holandiji nisu doveli do promene dosadašnje evropske politike, iako su sve oči bile uprte u Gerta Vildersa. Održaće se izbori u Francuskoj i Nemačkoj ove godine. Da li je jačanje desnice u Evropi posledica terorističkih napada ili migrantske krize i kakve to promene može da izazove na evropskoj političkoj sceni? Najjača veza između zemalja članica je zajedničko tržište, jedan od principa na kojima je nastala Evropska unija. Verujem da će i dalje funkcionisati po ovom principu, bez obzira na postojeće razlike u nekim drugim oblastima. Uostalom, ekonomija kreira politiku. Takođe verujem da u Evropi postoje dovoljno jaki lideri koji su sposobni da donesu prave odluke rukovodeći se benefitima za sve građane EU. Bez obzira na sve izazove, Zapadni Balkan je ponovo dospao u žižu interesovanja evropskih zvaničnika. Angela Merkel podržava evropski put Srbije, a Johannes Han naglašava da Evropska unija nije odustala od proširenja. Svi su saglasni u oceni da je Vlada Srbije napravila veliki pomak u procesu evroatintegracije. Proširenje je važno zbog stabilnosti, ne samo našeg regiona, već i same Evropske unije. Stabilitnost Zapadnog Balkana je jednaka stabilnosti Evropske unije. Izazovi sa kojima se suočavaju zemlje Zapadnog Balkana su i izazovi Evropske unije i obrnuto. Najbolji primer je migrantska kriza.

Proces evroatintegracije povezuje sve zemlje Zapadnog Balkana. Najvažnije je da se fokusiramo na ono što nas spaja, na zajedničku budućnost. U tom smislu Berlinski proces dao je i daje značajan doprinos razvoju i stabilnosti našeg regiona.

Srbiji je mesto u Evropskoj uniji. Mi pripadamo porodici evropskih naroda, ne samo geografski, već i kulturno. Sigurna sam da neće nestati preko noći sve ono što se gradilo više od pola veka.

Autorka je narodna poslanica SNS i članica Odbora za evroatintegracije

I dok traju rasprave o uzrocima kriza sa kojima se Unija suočava, jednostavno i beskompromisno, suštinu problema razotkrio je dvostruki dobitnik Zlatne palme, reditelj Ken Louč. Danijel Blejk, to smo, moguće koliko sutra, svi mi. Gotovo dokumentaristički, hic et nunc, Ken Louč oslikava egzistencijalne probleme zaboravljenog čoveka, njegovu volju i istrajnost u neravnoj borbi sa komplikovanim, samozadovoljnim birokratskim sistemom. Hladno, ukočeno, bespogovorno poštovanje birokratskih formalnosti zamenjuje elementarno ljudsko. U Evropi koja je danas u očima dela njenih građana postala uzrokom novih problema, Evropi preterano okrenutoj statistici i normativizmu, autor ustaje u odbranu onoga što odbranu jedino i zaštuže – čoveka. Jer: „Ja nisam klijent, mušterija, niti korisnik usluga. Nisam zabušant, prosjak, niti lopov. Nisam broj nacionalnog osiguranja, ni oznaka na ekranu. Plaćao sam svoje obaveze, ni peni nisam zakinuo i ponosim se time. Ne prihvatom niti tražim milostinju. Zovem se Danijel Blejk. Čovek sam, nisam pas. Izato zahtevam svoja prava. Tražim da se prema meni ophodite sa poštovanjem. Ja, Danijel Blejk, jesam građanin, ni manje ni više od toga“.

Analiza rezultata referenduma u Velikoj Britaniji, lokalnih izbora u Nemačkoj i predsedničkih izbora u Austriji, pokazuje nedoumicu (do ogorčenja) danijelblejkovskih evropskih sudbina – ljudi iz nižih društvenih slojeva koji u svom buntuju jesu i neshvaćeni i napušteni. Većina do sada nije glasala. Protivnici su sistema, nepoverljivi prema Briselu. Nezaštićeni, bespomoćni, instrumentalizovani od političkih elita, svesni duboke društvene nejednakosti sa kojom se svakodnevno suočavaju. Lako se poistovećuju sa populističkim obećanjima koja široj Evropi nude izuzetno opasna i jednostrana rešenja. Sa druge strane, progresivne demokratske stranke, usled ozbiljne identitetske krize, ne nude im jasnu viziju budućeg društva.

Suočene sa nezadovoljstvima i nezabeleženim izazovima (migracijama, terorizmom, protekcijonizmom, socijalnim i ekonomskim nejednakostima) nacionalne vlade utrkuju se u isticanju pitanja koja ih dele, zaboravljajući ona koja ih ujedinjuju. Evropske države se udaljavaju. Evropi nedostaje političko vodstvo, liderstvo, novi Robert Suman, Alcide de Gasperi, Konrad Adenauer. Od toliko šamara upozorenja establišmentu, dalo bi se pomisliti da će se trgnuti, ali ih je evropska politička elita naučila ignorisati i nastaviti svoj business as usual. I dok se ostali mahom okreću na drugu stranu, Nemačka se u ovom trenutku nalazi u poziciji koju je po svaku cenu htela (?) da izbegne – sama da predvodi Evropu u trenutku brojnih otvorenih pitanja: Bregzit, Rusija, Turska, migrantska kriza, kriza evrozone i nova

američka administracija. Uvodničar *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ocenjuje učinak nemačkih politika kao kontraproduktivan, jer „liderska pozicija u Evropi sve naglašenije vodi nametanju sopstvenih ideja o budućem političkom poretku“.

U podeljenoj atmosferi straha, nade i optimizma, zvaničnici Unije obeležavaju 60. godišnjicu potpisivanja Rimskih ugovora. Evropska javnost želi da veruje da će ponovo Rim biti prekretnica, korak u redefinisivanju ujedinjene Evrope, koja će ponuditi jasan, konkretan okvir za rešavanje pitanja nezaposlenosti (alarmantno rastuća nezaposlenost mladih!), osiromašenja, nejednakosti, socijalne isključenosti... Predsednik Evropske komisije, Žan Klod Juncker, u „Belom papiru o budućnosti EU“ iznosi da više od 60 odsto građana vidi EU kao mesto stabilnosti u današnjem globalnom okruženju, uz visok procenat podrške zajedničkoj valuti, slobodi kretanja roba, usluga i kapitala. Evropa mora da povрати poverenje građana, obnovi zajedništvo preostalih 27 članica i uspostavi punu kontrolu nad Unijom posle godina posvećenih bezuspešnom rešavanju kriza. Revitalizovana, ostaće cilj zemalja Zapadnog Balkana. Nužno je uspostaviti mehanizme ravnoteže, bez kojih postojeće i uvećane socio-ekonomske i političke razlike (eskaliraju u periodu migrantske krize) neće biti održive.

Godina za nama pokazala je da su izvesnosti koje su decenijama važile za apsolutne iznenada dovedene u pitanje. Većni mir na evropskom tlu, Evropa bez alternativa – više ne važi. Na osnovu podataka EUROSTAT-a vidi se da većina evropskih nacija ima negativan prirodni priraštaj, nisku stopu fertiliteta i staro stanovništvo što je posledica, pre svega, socio-ekonomskih faktora. Analize pokazuju da će do 2030. prosečna starost biti 45 godina (globalno najstarije stanovništvo), a da će do 2060. populacija EU činiti manje od pet odsto svet-ske (nasuprot 25 odsto 1990. godine). Evrozona kao najviši integrativni element unutar EU, još ne pokazuje konkretne znake oporavka. Prognoze su da će evropska ekonomija činiti manje od 20 odsto svetskog BDP-a 2030. godine u odnosu na trenutnih 22 odsto.

Utisak je da unutar Evrope trenutno ne postoji potreban minimum saglasnosti čak ni u opisu činje-

ničkog stanja. „Beli papir o budućnosti EU“, koji je evropskoj javnosti predstavio predsednik Evropske komisije, donosi 27 mogućih pravaca razvoja novog bloka 27 zemalja članica – od statusa quo do „Evrope u više brzina“. Prema poslednjim najavama „Evropa koncentričnih krugova“ želja je Berlina, Pariza, Rima i Madrida. Glasno protiv su članice Višegradske grupe. Predlog nove asimetrične federacije, koja bi trebala da pomiri interese „federalista“ i „suverenista“, na meti je brojnih kritika stručne javnosti sa argumentacijom da će dodatno prodrubiti postojeće nejednakosti. Stoga je, saglasni su, potreban dogovor oko zajedničkih politika i standarda koji će vredeti za sve. *Rimska Republika* smatra da je platforma „Evrope u više brzina“ samo prihvatanje stvarnosti jer, još od uvođenja evra u Mastrohiu 1992, članice na severu Evrope, koje vuče Nemačka, „putuju u biznis klasi, dok Jug, po-

“

U podeljenoj atmosferi straha, nade i optimizma, zvaničnici Unije obeležavaju 60. godišnjicu potpisivanja Rimskih ugovora

znat kao Club Mediterranee, putuje vagonima drugog razreda“. U tom svetlu, predlog ne obuhvata konkretne i temeljne smernice u cilju rešavanja krize, naprotiv.

Kratkovidnost u promišljanju budućnosti Evropske unije ogleda se i u obostrano važnom pitanju proširenja koje se ni rečju ne pominje u strateškim dokumentima razvoja. Nacionalne vlade, oslabiljene snagama populizma i paralisane rizikom od poraza na sledećim izborima“, nisu u stanju da ponude konkretnu društvenu viziju za balkansku periferiju. Regionu se mora odrediti jasan rok, u suprotnom je pregovarački proces osuđen na put bez tačne kilometraže, kvaliteta i brzine putovanja.

Vreme je da vlade zemalja u regionu omiljenu kartu nacionalizma, korišćenu u cilju prikupljanja jeftinih, dnevnih političkih poena, vrata u džep i pokažu nepodeljenu želju i odgovarajuću konstruktivnost da se u Briselu nađu „za stolom, a ne na stolu“, u promišljanju sopstvene evropske budućnosti. To je jedini izlaz iz začaranog kruga u kojem se region pretvara da se integriše, a EU da se širi.

Autor je generalni sekretar Evropskog pokreta u Srbiji – lokalnog veća Novi Sad

Zahvalni smo Rimskim ugovorima za Evropsku uniju kakvu danas znamo

RIMSKI UGOVORI 1957-2017.

SUBOTA / NEDELJA, 24-25. MART 2017. | DANAS

Svetionik ekonomske INTEGRACIJE

Foto: Stanislav Milojković

Ambasador Holandije Henk van den Dol za Danas

SLOBODA OD RATA, KORIST OD TRGOVINE

Ugovori koji su potpisani u Rimu pre 60 godina, o Evropskoj ekonomskoj zajednici (EEZ) i Evropskoj zajednici za atomsku energiju (Euratom), bili su prvi koraci u pravcu uspostavljanja ekonomske saradnje između potpisnika – Belgije, Nemačke, Francuske, Italije, Luksemburga i Holandije. Ipak, ideja nije bila samo saradnja u domenu trgovine i ekonomije, već i ohrabivanje integracije evropskog naroda. Sveža sećanja na Drugi svetski rat služila su kao podsetnik da države treba da sarađuju da bi osigurale mir i prosperitet. Evropska zajednica za uglj i čelik, formirana 1951, postavila je osnove za saradnju i međuzavisnost u najvažnijim industrijama. Rimskim ugovorima, koji su proistekli iz toga, započeta je dalekosežna ekonomska integracija, što je uspostavilo temelje za dugoročni cilj – političku integraciju, kako bi se osmislila opšta rešenja za zajedničke izazove i ostvarile uzajamne koristi.

Od početka je Evropska ekonomska zajednica funkcionisala zahvaljujući brojnim institucijama, kao što su Evropska komisija, Evropski parlament, Sud pravde i Ekonomski i socijalni komitet. Njihove strukture i nadležnosti su se vremenom menjale, ali to takođe svedoči o značaju Rimskih ugovora i dokaz je kvaliteta vizije koje su potpisnici imali. Kao rezultat, države EU su bile slobodne od rata i imale su koristi od prekogranične trgovine, mobilnosti i investicija. Zahvalni smo Rimskim ugovorima za Evropsku uniju kakvu danas znamo.

Pripadam onoj grupi stručnjaka koji smatraju da je stvaranje Evropske unije, tada još Evropske ekonomske zajednice (EEZ), bio pre svega politički projekat sa ciljem da se obezbede mir i stabilnost u Evropi, da se otklone situacije koje su u prethodnih 100 godina Nemačku i Francusku vodile u četiri rata, od kojih dva „svetska“. Odluka je pala, pre svega u pomenute dve zemlje, da je najbolji način da se spreče budući ratovi intenziviranje saradnje u ekonomskom delu. Dakle, u toj prvoj fazi, ekonomska saradnja nije bila cilj sama po sebi, već sredstvo za ostvarivanje političkog i civilizacijskog cilja očuvanja mira na nemirnom tlu.

Treba takođe pomenuti da ta odluka, potpisana kao Rimski ugovor, nije bila bez presedana. Ona je, zapravo, predstavljala kontinuitet jer su isti motivi naveli istu grupu zemalja (Francuska, Zapadna Nemačka, Italija i zemlje Beneluksa) da u Parizu šest godina ranije stvore Zajednicu za uglj i čelik. Verovalo se, mislim s pravom, da će se mnogo teže stvarati ratna atmosfera ako se zajednički proizvodi i trguje u dve privredne oblasti koje su od ogromnog značaja za ratne mašinerije svake zemlje. Šestogodišnje dobro iskustvo te Zajednice podspešilo je potpisivanje Rimskog ugovora čija se 60. godišnjica slavi ovih dana.

U odnosu na današnju situaciju u EU, Rimski ugovor je počeo prilično skromno. Stvorena je zona slobodne trgovine na teritoriji šest potpisnica i obaveza da do kraja 1970. godine ta zona preraste u carinsku uniju što je viši stepen ekonomske integracije. Zbog visokog „evro entuzijazma“ i visoke „evro energije“ carinska unija je stvorena 18 meseci pre roka i stupila je na snagu 1. jula 1969 godine. Od tog momenta na dalje u EEZ su potpuno ukinute carine na međusobnu trgovinu, pojednostavljan je prekogranični protokol roba i uvedene su jedinstvene carinske stope na uvoz roba iz trećih zemalja, što će reći ostalog sveta. Neposredan efekat stvaranja Carinske unije je bio

pozitivan, čak vrlo pozitivan. U prvih 10 godina nakon stvaranja, robna trgovina unutar unije je porasla za 28 odsto, ne računajući ulazak Velike Britanije, Danske i Irske 1973. godine. Mnogi pripisuju ulazak ove tri zemlje upravo porasloj atraktivnosti EEZ nakon što je postala carinska unija.

Drugi element ekonomskog značaja Rimskog ugovora je u svemu što je usledilo nakon Carinske unije. Naime, Rimskim ugovorom je otvorena „vizija“ zajedničkog tržišta, pa čak i nagoveštaj monetarnog ujedinjenja. Nakon uspešno ostvarene Carinske unije, ekonomska integracija, preciznije rečeno, ralozu za ekonomsku integraciju dobijaju krila i u tome periodu ekonomska delatnost kao razlog integracije počinje da dobija prevau nad političko bezbednosnim. Dakle, umesto ekonomske saradnje kao prevencije političkih i nacionalnih

konfrontacija, dobija se moto da je ekonomska integracija dobra sama po sebi jer je svima dobra, svima je u interesu i uvećava ekonomsku dobrobit svih. Možda ne podjednako, ali niko ne gubi.

Sledeća krupna faza ekonomske integracije jeste prerastanje EEZ u Evropsku uniju, pre svega stvaranjem zajedničkog tržišta. Taj proces je započet sredinom 1980-tih a krunisan Sporazumom iz Mاستrihta koji je stupio na snagu 1. januara 1993. Pored slobode kretanja roba, koja je velikim delom ostvarena Carinskom unijom, u Mاستrihtu su dodate i sloboda kretanja radne snage, kapitala i usluga. U tom trenutku EU je imala 12 članica a tri zemlje su bile u fazi intenzivnog pregovaranja.

Odmah po „dovršavanju“ zajedničkog tržišta počela je i trofazna konstrukcija ekonomske i monetarne unije koja je okončana i

stupila na snagu početkom ovog milenijuma. U tom trenutku, EU je imala 15 članova a 12 zemalja je bilo u fazi pregovaranja. Treba i istaći da je stvaranjem EMU po prvi put institucionalno prihvaćeno da ne moraju svi da budu članovi. To pravo su iskoristile Velika Britanija, Danska i Švedska jer, mada su mogle, nisu ušle u eWvrozonu.

Evropska unija je momentalno suočena sa velikim izazovima. Pominju se razne mogućnosti tj. pet scenarija. A pominje se i mogućnost raspada. Sumnjam da će doći do tako dramatičnog raspleta. Neophodno je trezveno razmotriti u kom trenutku je EU „zagrizla više nego što može da sažvaće“. Da li je to prilikom stvaranja zajedničkog tržišta kad je otvoreno i tržište radne snage? Ili je to prilikom stvaranja EMU koja u najmanju ruku pretpostavlja fiskalnu koordinaciju ako ne i jedinstvenu fiskalnu politiku?

To su dva pitanja koja se u ekonomskom paketu Brexit pregovora najviše ističu. I kako postupiti kad se definitivno ustanovi šta škripi? Da se svi vrate na nivo koji je svima prihvatljiv, ili nastaviti u više brzina? No to je već druga tema.

Moj zaključak je da, bez obzira na sadašnje poteškoće EU, Rimski ugovor ostaje kao do sad najsvetliji i najznačajniji svetionik na evropskom putu ekonomske integracije. Kada bi se sada potpisivao, uveren sam da bi ga, odnosno Carinsku uniju koja je iz njega proistekla, svi prihvatili.

Autor je predsednik Evropskog pokreta u Srbiji

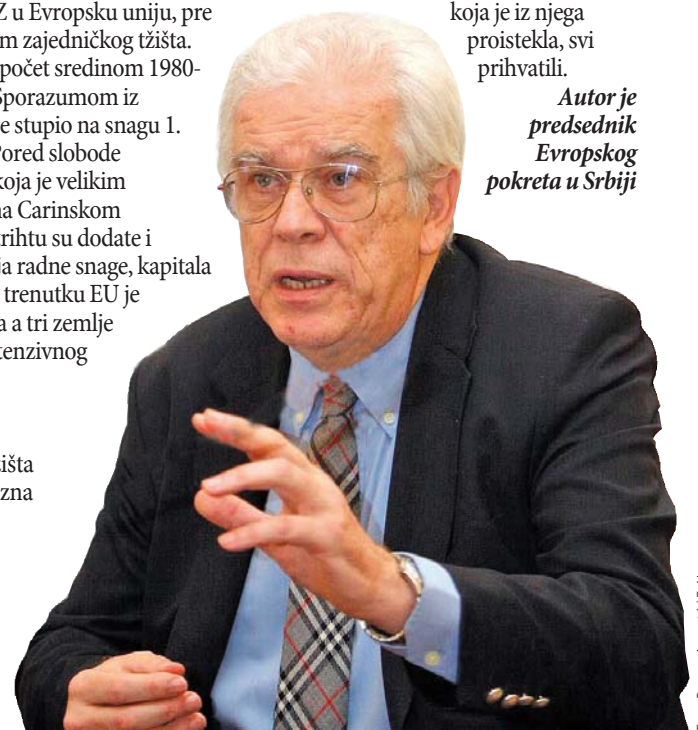

Foto: Dragan Antonić / Follet

Mihailo CRNOBRNJA

SPECIJALNO ZA DANAS

Konrad Adenauer Stiftung

Posebno izdanje lista Danas realizovano je u saradnji sa Fondacijom Konrad Adenauer

Fondacija Konrad Adenauer,
Predstavništvo Beograd, Kralja Petra 3,
11000 Beograd
Telefon: 00381/11/3285-209
Telefaks: 00381/11/3285-329

www.kas.de/serbien

RIMSKI UGOVORI 1957-2017.

Koordinatorica projekta: Aleksandra Popović, KAS
Izvršni direktor: Milomir Mandić
Novinarka-urednica: Marija Stojanović
Fotografije: Stanislav Milojković
Prelom: Zoran Spahić